

CC-lisenssit tutkijan näkökulmasta

Tulosten avaamisen hyödyt ja haitat

Tarmo Toikkanen, Creative Commons Suomi / Open Knowledge Finland ry

1.9.2021

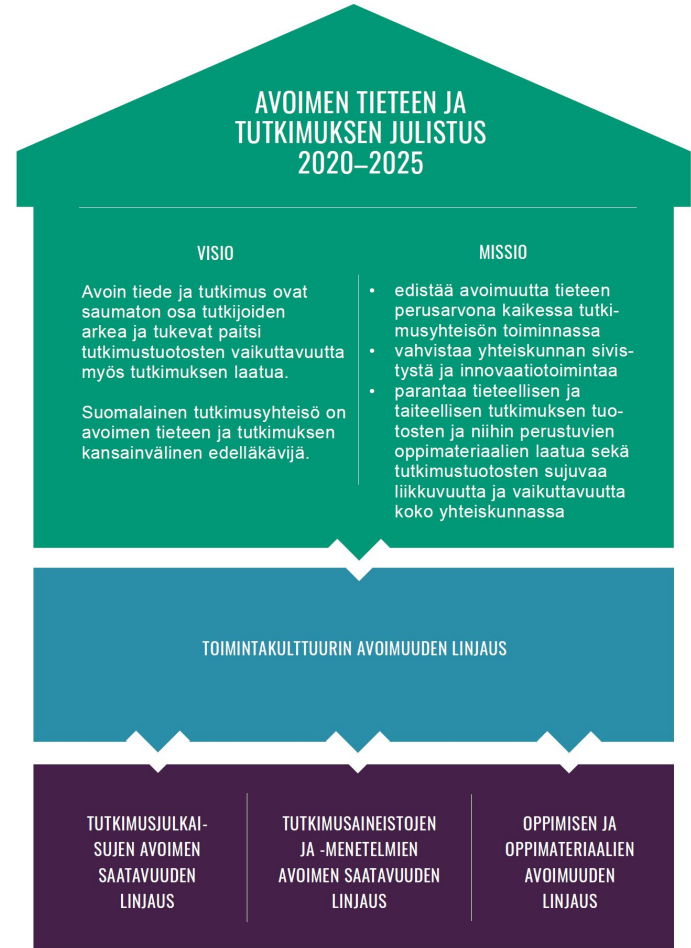

Tämä teos, jonka tekijä on Tarmo Toikkanen, on lisensoitu [Creative Commons Nimeä-JaaSamoin 4.0 Kansainvälinen -lisenssillä](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/).

Avoimen tieteen julistus 2020

Visio 2025: “Avoin tiede ja tutkimus ovat saumaton osa tutkijoiden arkea ja tukevat paitsi tutkimustuotosten vaikuttavuutta myös tutkimuksen laatua. Suomalainen tutkimusyhteisö on avoimen tieteen ja tutkimuksen kansainvälinen edelläkävijä.”

DOI <https://doi.org/10.23847/isbn.9789525995213>

Miksi avoimuus?

Avoimuus on tutkimuksen ja tieteen perusarvo. Avoimuus mahdollistaa tutkimuksen vaikuttavuuden parantamisen sekä tutkimusyhteisössä että yhteiskunnassa.

Tutkimusjulkaisujen avoin saatavuus -osalinjaus

Strategiset periaatteet

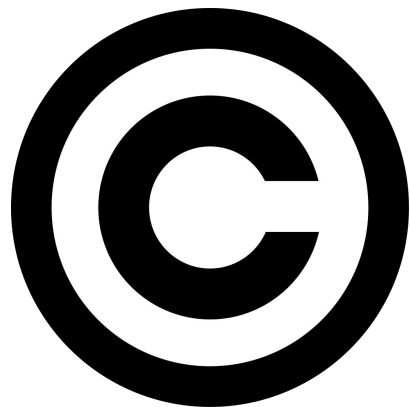
1. Tutkimusjulkaisujen saatavuuden kokonaiskustannukset pysyvät korkeintaan nykyistä vastaavalla tasolla avoimeen saatavuuteen siirryttäessä. Kokonaiskustannusten arvioinnissa otetaan huomioon kaikki nykyiset kustannukset ja tutkimuksen kokonaismäärä.
2. Kaikilla tutkijoilla on tasavertainen mahdollisuus julkaista tutkimuksensa avoimesti riippumatta tutkimusalasta, rahoituspohjasta tai uravaiheesta.
3. Tieteellisten julkaisujen arvioinnissa arvioidaan erikseen yksittäisen tutkimusjulkaisun laatua ja avoimuutta.
4. Tutkijan ja tutkimuksen arvioinnissa huomioidaan avoimuuden myötä muuttuvat ja uudenlaiset julkaisemisen muodot.

Tavoitteet

1. Viimeistään vuonna 2022 kaikki uudet tieteelliset artikkeli- ja konferenssijulkaisut ovat välittömästi avoimesti saatavilla.
2. Tieteellisten julkaisukanavien ja julkaisujen kokonaishinnat ovat läpinäkyviä ja julkisia.
3. Viimeistään vuonna 2022 kaikille uusille tutkimusjulkaisuille määritellään avoimuuden takaava CC-lisenssi turvaamaan tutkijan oikeuksia.
4. Tutkimusyhteisö luo yhteisrahoitteisen julkaisumallin, joka mahdollistaa Suomessa julkaistavien tutkimusartikkeleiden välittömän avoimuuden.

<https://doi.org/10.23847/isbn.9789525995329>

Open Access

Suljettu

Maksumuurin takana tai
embargon viivästyttämä

Gold Open
Access

Maksutta saatavilla, yleensä
tutkijan maksettua
artikkelimaksun

Green Open
Access

Rinnakaistallennettu
tutkimusorganisaation
julkaisuarkistoon, maksutta
saatavilla

Creative
Commons

Tekijänoikeuksia jaettu, jolloin
artikkelin jatkolevitys ja
-jalostus on sallittu

Avoimet lisenssit

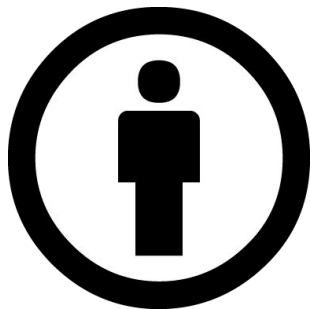
Maailman yleisin avoimen sisällön lisenssi on Creative Commons, CC, vuodesta 2001 alkaen.

CC-lisenssin käyttö ei edellytä maksua, lupaa tai edes rekisteröitymistä.

Virallinen standardi mm. Suomessa ja EU:ssa, käytännön standardi globaalisti.

CC-lisenssien ehdot

BY

Nimeä

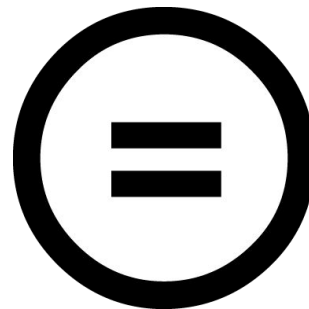
Edellyttää tekijän mainitsemista
jatkokäytössä

NC

EiKaupallinen

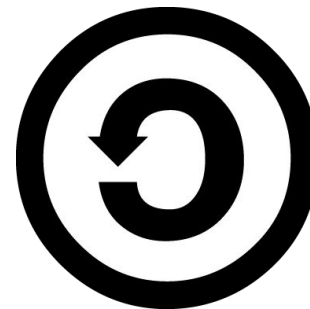
Rajaa lisenssin vain
epäkaupalliseen käyttöön.

ND

EiJohdannaisia

Teosta saa jakaa vain
sellaisenaan, ilman muutoksia.

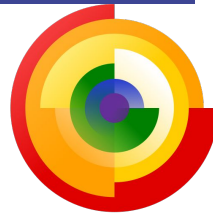

SA

JaaSamoin

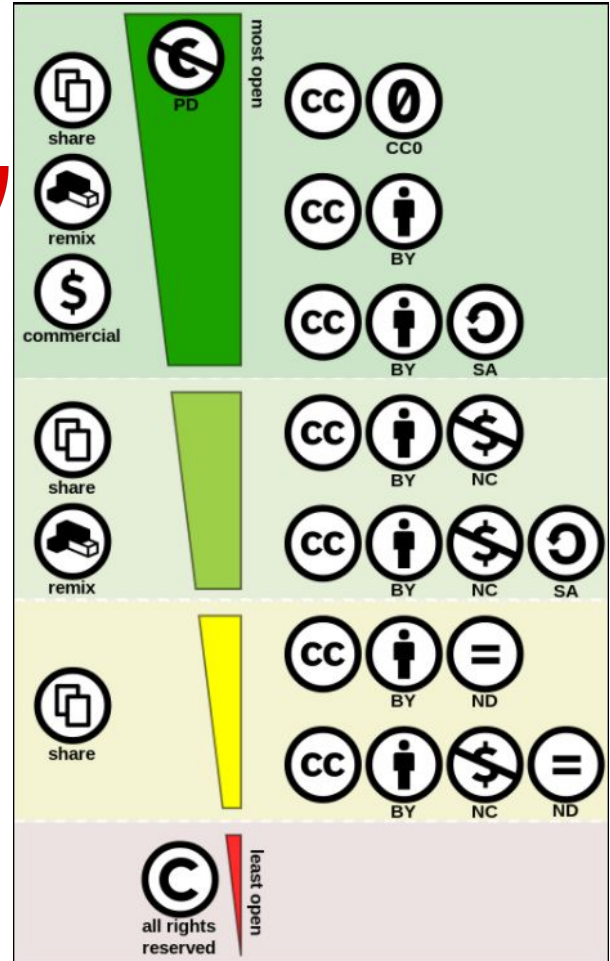
Jos teosta muunnellaan, julkaistessa
on käytettävä samaa tai
yhteensopivaa lisenssiä.

Avoimuuden spektri

Teoslaji ja suositellut lisenssit	CC0	CC BY 4.0	CC BY-SA 4.0
Valokuvat, media, yms teokset			
Tieteelliset julkaisut			
Tietoaineistot: tietokannat, luettelot			
Metatiedot, kuvaustiedot			
Public domainissa olevan aineiston digitointi			

Huom: Ohjelmistokoodille on omat lisenssinsä!

Yleisiä kysymyksiä ja huolia

- Kun tekijä on kerran antanut teokselleen CC-lisenssin, voiko hän myöhemmin peruuttaa lisensoinnin? **Ei**
- Entä voiko tekijä antaa teokselle myöhemmin vähemmän rajaavan CC-lisenssin? **Kyllä**
- Voiko CC-lisensoitu artikkeli sisältää esimerkiksi sitaattioikeuden perusteella lainattua aineistoa, jota ei ole CC-lisensoitu? **Kyllä**
- Saanko jakaa jonkun toisen CC BY-NC- tai CC BY-NC-ND -lisensoidun artikkelin jossain sosiaalisessa mediassa tai ResearchGaten tapaisessa palvelussa? **Ei välttämättä**
 - Entä oman artikkelinsa? **Kyllä, mutta...**
- Mitä tekijä voi tehdä, jos hänen artikkelinsa jatkokäyttäjät rikkoo artikkelille annetun CC-lisenssin ehtoja?
- Voiko artikkelin digitaalisen version lisensoida avoimesti, mutta printtiversion pitää suljettuna? **Ei**
- Jos en halua, että kukaan hyödyntää artikkeliani kaupallisissa teoksissa, onko minun syytä valita CC-lisenssi, johon sisältyy NC-ehto? **Yleensä SA-ehto riittää**
- Artikkelini on hyväksytty arvostettuun tieteelliseen lehteen. Jos nyt CC-lisenssoin sen ilman ND-ehtoa, voiko kuka tahansa käydä Wikipedian tavoin muokkaamassa artikkeliani lehden verkkosivuilla? **Ei**
- Jos CC-lisenssoin vertaisarvioidun artikkelini ilman ND-ehtoa, voiko kollegani tehdä siihen kosmeettisia muutoksia, lisätä oman nimensä minun rinnallei tekijäksi ja näin saada julkaisuluetteloonsa yhden vertaisarvioidun artikkelin lisää? **Ei**
- Jos tekijä valitsee artikkelilleen CC-lisenssin, johon ei sisälly ND-ehtoa, voiko hänen tekstinsä päätyä epäasiallisessa muodossa ja vääristeltynä lukijoiden eteen? **Kyllä, mutta...**

Lisätietoja:

<https://avointiede.fi/>

<https://creativecommons.fi/>

<https://vastuullinentiede.fi/>

<https://www.fsd.tuni.fi/fi/>

<https://www.tsv.fi/julkaisufoorumi/haku.php>